

ભારતના બંધારણ વિશે આટલું જાણો...

- ▣* બંધારણ ઘડવાનો સૌપ્રથમ વિચાર સર એમ.એન.રોય (માનવેન્દ્રનાથ રોય) ને આવ્યો હતો.▣
- ▣* ભારતનું બંધારણ 22 ભાગ(આર્ટિકલ્સ)માં વહેંચાયેલું છે.▣
- ▣* બંધારણમાં 12 પરિશિષ્ટો (અનુસૂચિઓ) છે. (મૂળ બંધારણમાં 8 અને પાછળથી 4 જોડાયેલ છે.)▣
- ▣* મૂળ બંધારણમાં 395 અનુચ્છેદો (કલમો) છે.(હાલના બંધારણમાં 446 અનુચ્છેદો છે.)▣
- ▣* બંધારણ ઘડવાની શરૂઆત (બંધારણ સભાની રચના) કેબિનેટ મિશન યોજના હેઠળ જુલાઈ-1946 માં થઈ હતી.▣
- ▣* બંધારણ સભામાં કુલ 389 સભ્યો હતા.(જેમાં 296 સભ્યો બ્રિટીશ હિંદના અને 93 સભ્યો દેશી રાજ્યોના હતા.)▣
- ▣* બંધારણ સભામાં અનુસૂચિત જાતિના 30 સભ્યો હતા.▣
- ▣* બંધારણ સભામાં એંગ્લો-ઇન્ડિયનના પ્રતિનિધિ તરીકે ફ્રેન્ક એન્થની અને પારસીઓના પ્રતિનિધિ તરીકે એચ.પી.મોદી હતા.▣
- ▣* બંધારણ સભાના કામચલાઉ (અસ્થાયી અથવા કાર્યકારી) પ્રમુખ ડૉ. સચ્ચિદાનંદ સિંહા હતા.▣
- ▣* બંધારણ સભાના પ્રમુખ (ચૂંટાયેલા અધ્યક્ષ) ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ હતા.(જે પાછળથી ભારતના પ્રથમ રાષ્ટ્રપતિ બન્યા હતા.)▣
- ▣* બંધારણની ખરડા સમિતિ (મુસદ્દા સમિતિ અથવા ડ્રાફ્ટિંગ સમિતિ) ના અધ્યક્ષ(ચેરમેન) ડૉ. ભીમરાવ આંબેડકર હતા. (જે પાછળથી ભારતના પ્રથમ કાયદા મંત્રી બન્યા હતા.)▣
- ▣* ખરડા સમિતિમાં સાત સભ્યો હતા.(1. એન. ગોપાલસ્વામિ આયંગર 2. અલ્લાદી કૃષ્ણ સ્વામિ ઐયર 3. ટી.ટી. કૃષ્ણમાચારી 4. કનૈયાલાલ મુનશી (ગુજરાતી સાહિત્યકાર) 5. સૈયદ મુહમ્મદ સાદુલ્લા 6. ટી. માધવરાય- આ છ જણનો સભ્ય તરીકે અને સર બેનીગાલ નરસિંહરાવનો સલાહકાર તરીકે સમાવેશ કરેલ હતો.▣
- ▣* બંધારણ ઘડવાની શરૂઆત 9 ડિસેમ્બર,1946 માં થઈ.(આ દિવસે બંધારણ સભાની પ્રથમ બેઠક ડૉ. સચ્ચિદાનંદ સિંહાના પ્રમુખ પદે મળી હતી.)▣
- ▣* બંધારણ ઘડવામાં (પૂરૂ કરવામાં) લાગેલો સમય- 2 વર્ષ,11 માસ,18 દિવસ.▣

❑* બંધારણ સભાની બેઠકો 166 દિવસ ચાલી.❑

❑* ભારતીય બંધારણનો સ્વીકાર - 26, નવેમ્બર, 1949 ના રોજ થયો. (આ દિવસે બંધારણ સભાએ બંધારણ પસાર કર્યું.)❑

❑* ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ પ્રજાસત્તાક ભારતના પ્રથમ રાષ્ટ્રપતિ તરીકે ચૂંટાયા-24, જાન્યુઆરી, 1950.❑

❑* ભારતીય બંધારણનો અમલ- 26, જાન્યુઆરી, 1950. (આ દિવસે ભારતને પ્રજાસત્તાક રાષ્ટ્ર તરીકે જાહેર કરાયું.)❑

❑* ભારતના બંધારણીય વડા રાષ્ટ્રપતિ ગણાય છે.❑

ભાગ-1 સંઘ અને તેનું રાજ્યક્ષેત્ર

❑અનુચ્છેદ-01❑

❑ઇન્ડિયા અર્થાત ભારત રાજ્યોનો સંઘ રહેશે.

❑અનુચ્છેદ-02❑

❑નવાં રાજ્યો દાખલ કરવાં અથવા સ્થાપના કરવી.

❑અનુચ્છેદ-03❑

❑નવાં રાજ્યોની રચના અને વિદ્યમાન રાજ્યોના વિસ્તારો, સીમાઓ કે નામોમાં ફેરફાર કરવા.

ભાગ-2 નાગરિકતા

❑અનુચ્છેદ- 05 થી 11 નાગરિકતા અંગે છે.❑❑

❑અનુચ્છેદ-05❑

❑સંવિધાનના પ્રારંભે જે ભારતમાં વસવાટ કરતા હોય અથવા ભારતમાં જન્મ્યા હોય કે જેના માતાપિતામાંથી કોઈ ભારતમાં જન્મેલા હોય તેવી દરેક વ્યક્તિ ભારતની નાગરિક કહેવાય છે.

❑અનુચ્છેદ-06❑

❑ભારતમાંથી પાકિસ્તાનમાં ગયા હોય તેવી વ્યક્તિઓની નાગરિકતા અંગે.

❑અનુચ્છેદ-07❑

❑પાકિસ્તાનમાંથી ભારતમાં આવ્યા હોય તેવી વ્યક્તિઓની નાગરિકતા અંગે.

ભાગ-૩ મૂળભૂત હક્કો (અધિકારો) ના અગત્યના અનુચ્છેદો (કલમો) ની માહિતી

અનુચ્છેદ-14

કાયદાની નજરે બધા નાગરિકો સમાન

અનુચ્છેદ-15

ધર્મ, જાતિ, લિંગ કે રંગને આધારે જાહેર સ્થળે કોઈ ભેદભાવ ન કરી શકાય. (જાહેર હોટલો, મનોરંજનના સ્થળો, રેસ્ટોરન્ટો, ફૂવા, સ્નાનઘાટો, તળાવો અને સાર્વજનિક સ્થળોમાં પ્રવેશ.)

અનુચ્છેદ-16

જાહેર નોકરીમાં દરેકને સમાન તક.

અનુચ્છેદ-17

અસ્પૃશ્યતા નાબૂદી.

અનુચ્છેદ-20

અપરાધની સજા અંગે રક્ષણ-એક જ ગુના માટે એકથી વધુ વાર કામ ચલાવીને આરોપીને શિક્ષા કરી શકાય નહીં.

અનુચ્છેદ-21

જીવન જીવવાનો હક-દરેક નાગરિક સ્વંતંત્ર રીતે જીવન જીવી શકે.

અનુચ્છેદ-21 (ક)

શિક્ષણનો હક- છ થી ચૌદ વર્ષની વય સુધીના બાળકોને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણની જોગવાઈ. (2002 માં 86 મા સુધારાથી આ હક ઉમેરાયો છે. જેથી હકોની સંખ્યા 7 થાય છે.)

અનુચ્છેદ-22

ધરપકડ અને અટકાયત સામે રક્ષણ. આરોપીની ધરપકડ થયાના 24 કલાકની અંદર મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવો પડે.

અનુચ્છેદ-23

મનુષ્ય વેપાર અને વેઠપ્રથા પર પ્રતિબંધ.

અનુચ્છેદ-24

કારખાનાં વગેરેમાં 14 વર્ષથી નીચેનાં બાળકોને નોકરી રાખવા અંગે પ્રતિબંધ. (બાળજૂરી પર પ્રતિબંધ)

અનુચ્છેદ-29

લઘુમતીઓના હિતોનું રક્ષણ. (પોતાની ભાષા, લિપિ કે સંસ્કારને જાળવી રાખવાનો હક)

▣અનુચ્છેદ-30▣

▣ધર્મ કે ભાષા આધારિત લઘુમતિઓને શિક્ષણ સંસ્થાઓ સ્થાપવાનો હક.

▣અનુચ્છેદ-31▣

▣મિલ્કતનો અધિકાર.(જે 1978 ના 44 માં સુધારાથી રદ કરેલ છે.પરંતુ ફક્ત જમ્મુ કાશ્મિરમાં આ અધિકાર અમલમાં છે

ભારતના બંધારણનું આમુખ..

▣* બંધારણની શરૂઆત આમુખથી થાય છે.

▣* આમુખ જવાહરલાલ નહેરૂએ લખ્યું હતું.

▣* આમુખ ઇ. 1973 થી બંધારણનો ભાગ બન્યું.

▣* આમુખ બંધારણને સમજવાની ચાવી પૂરી પાડે છે.

▣* આમુખને કોર્ટમાં પડકારી શકાતું નથી.

▣* ઇ. 1976 માં 42 મો સુધારો થયો, જેમાં સમાજવાદી, ધર્મનિરપેક્ષ, (બિનસાંપ્રદાયિક), એકતા અને રાષ્ટ્રની અખંડિતતા જેવા શબ્દો આમુખમાં ઉમેરાયા.

▣* ' કેશવાનંદ ભારતી' કેસમાં હાઇકોર્ટે આમુખને બંધારણનો જ એક ભાગ ગણાવ્યો છે.